

**Miejsce
na naklejkę**

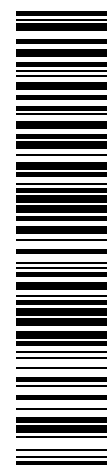
MFI-P1 1P-092

**EGZAMIN MATURALNY
Z FILOZOFII**

**MAJ
ROK 2009**

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1 – 21). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

*Część I – 20 pkt
Część II – 30 pkt*

Życzymy powodzenia!

**Wypełnia zdający
przed rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Część I (20 punktów)**Zadanie 1. (1 pkt)**

Do każdej maksymy filozoficznej dopisz nazwisko jej autora. Nazwisko wybierz spośród podanych:

Jean-Paul Sartre, Platon, John Locke, Heraklit, René Descartes, Baruch Spinoza.

a) „Panta rhei” – wszystko płynie.

.....

b) „Absurdem jest, żeśmy się urodzili, absurdem, że umrzemy”.

.....

c) „Cogito ergo sum” – myślę, więc jestem.

.....

d) „Nie ma niczego w umyśle, czego uprzednio nie byłoby w zmysłach”.

.....

Zadanie 2. (1 pkt)

Podaj terminy filozoficzne na określenie przedstawionych poniżej poglądów.

a) Każde zjawisko jest skutkiem jakiejś przyczyny.

b) W świecie występuje jeden rodzaj substancji.

c) W świecie występują dwa rodzaje substancji.

d) Człowiek posiada idee wrodzone.

Zadanie 3. (1 pkt)

Do każdego z podanych cytatów dopisz odpowiadającą mu nazwę stanowiska lub kierunku filozoficznego. Wybierz spośród:

egalitaryzm, egzystencjalizm, intuicjonizm, personalizm, racjonalizm, relatywizm.

a) „[...] obraz świata, jaki ma jeden człowiek, różni się od obrazu, jaki mają inni: zależy od tego, gdzie lustro jest ustawione i jak zrobione; niewidomemu świat przedstawia się inaczej niż temu, kto widzi, krótkowidzowi inaczej niż temu, kto ma daleki wzrok”.

.....

b) „Jesteśmy sami, nikt nas nie usprawiedliwi, to chciałbym wyrazić, mówiąc, że człowiek jest skazany na wolność [...]”.

.....

Zadanie 4. (2 pkt)

Uzupełnij zdania.

- a) Blaise Pascal twierdził, że „człowiek jest tylko [....] najwęższą w przyrodzie”.
- b) Pogląd filozoficzny znany pod nazwą brzytwy Ockhama brzmi: „Nie należy mnożyć ponad potrzebę”.
- c) W *Krytyce praktycznego rozumu* Immanuel Kant pisał: „Dwie rzeczy napełniają moje serce wciąż nowym i wciąż rosnącym podziwem i szacunkiem: niebo gwiazdziste nade mną i prawo we mnie”.
- d) Według Demokryta „naprawdę istnieją tylko atomy i”.

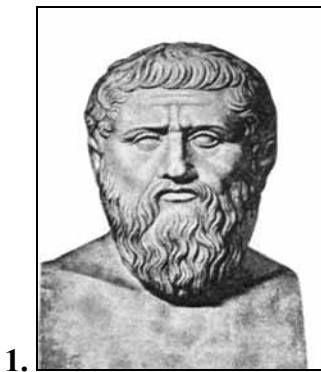
Zadanie 5. (2 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane zdania są prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w odpowiednich rubrykach napisz słowo *prawda* lub *fałsz*.

a)	Tales twierdził, że <i>arche</i> świata jest ogień.	
b)	Immanuel Kant uważał, że ocena czynów moralnych zależy od konsekwencji, które te czyny powodują, a nie od ich intencji.	
c)	John Locke twierdził, że źródłem wiedzy są zmysły.	
d)	Św. Tomasz był twórcą średniowiecznego neoplatonizmu.	

Zadanie 6. (4 pkt)

- a) Rozpoznaj filozofów na portretach zamieszczonych poniżej. Dopisz do nich nazwiska, wybierając spośród: Martin Heidegger, Platon, Św. Tomasz, René Descartes, Karol Wojtyła, Jean-Paul Sartre, Fryderyk Engels, Friedrich W. Nietzsche.
- b) Określ ich stanowiska filozoficzne. Stanowiska wybierz z spośród podanych: idealizm, egzystencjalizm, agnostycyzm, racjonalizm, materializm, empiryzm, witalizm.
- c) Dopisz tytuły dzieł tych filozofów. Tytuły wybierz spośród podanych: *Byt i nicość*, *Lewiatan*, *Poza dobrem i złem*, *Monadologia*, *Państwo*, *Medytacje o pierwszej filozofii*, *Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego*, *Summa teologiczna*.

a) filozof:

a) filozof:

b) stanowisko:

b) stanowisko:

c) dzieło:

c) dzieło:

a) filozof:

a) filozof:

b) stanowisko:

b) stanowisko:

c) dzieło:

c) dzieło:

Zadanie 7. (2 pkt)

Zaznacz trafną definicję poniższych terminów, zakreślając odpowiedni punkt.

a) Racjonalizm to

1. stanowisko filozoficzne odwołujące się do rozumu jako źródła wiedzy lub uzasadnienia.
2. stanowisko filozoficzne, w ramach którego utrzymuje się, że coś istnieje niesamoistnie.
3. grupa teorii traktująca umysł jako system przetwarzania informacji.

b) Naturalizm to

1. stanowisko filozoficzne wyróżniające we wszechświecie dwa podstawowe byty lub dwa rodzaje bytów.
2. stanowisko filozoficzne, zgodnie z którym istnieją wyłącznie przedmioty, cechy, zdarzenia, zjawiska należące do natury, czyli przyrody.
3. pogląd podkreślający znaczenie kontekstu danego problemu.

c) Indeterminizm to

1. pogląd w ontologii i filozofii przyrody, zgodnie z którym w świecie występuje element przypadku.
2. pogląd, według którego ontologia jest wyznaczona przez sposób użycia języka, a nie pozajęzykową rzeczywistość.
3. pogląd ontologiczny, który głosi, że wszystko, co się wydarza, ma swoją przyczynę.

Zadanie 8. (2 pkt)

Połącz wskazanych filozofów ze stanowiskami filozoficznymi, które reprezentują.

a) Mill	1. egzystencjalizm
b) Marks	2. utilitaryzm
c) Husserl	3. materializm
d) Kierkegaard	4. fenomenologia
	5. agnostycyzm

a)	b)	c)	d)
----------	----------	----------	----------

Zadanie 9. (1 pkt)

Czym jest zło w ujęciu św. Augustyna?

.....

.....

Zadanie 10. (1 pkt)

Wymienione w tabeli definicje sądów powiąż z odpowiednimi teoriami prawdy zamieszczonymi poniżej. Wpisz odpowiednią literę do prawej kolumny tabeli.

Definicja	Teoria
1. Sąd jest prawdziwy wtedy i tylko wtedy, gdy jest zgodny z rzeczywistością.	
2. Sąd jest prawdziwy wtedy i tylko wtedy, gdy jest elementem spójnego systemu sądów.	
3. Sąd jest prawdziwy wtedy i tylko wtedy, gdy działanie na jego podstawie jest skuteczne.	

- a) Teoria klasyczna
- b) Teoria relatywistyczna
- c) Teoria pragmatyczna
- d) Teoria adekwatności
- e) Teoria koherencyjna

Zadanie 11. (1 pkt)

Podaj nazwę stanowiska przeciwstawnego do każdej z poniższych tez.

- a) Jest możliwe osiągnięcie wiedzy pewnej.

.....

- b) Poznanie, a nawet rzeczywistość, ma charakter względny.

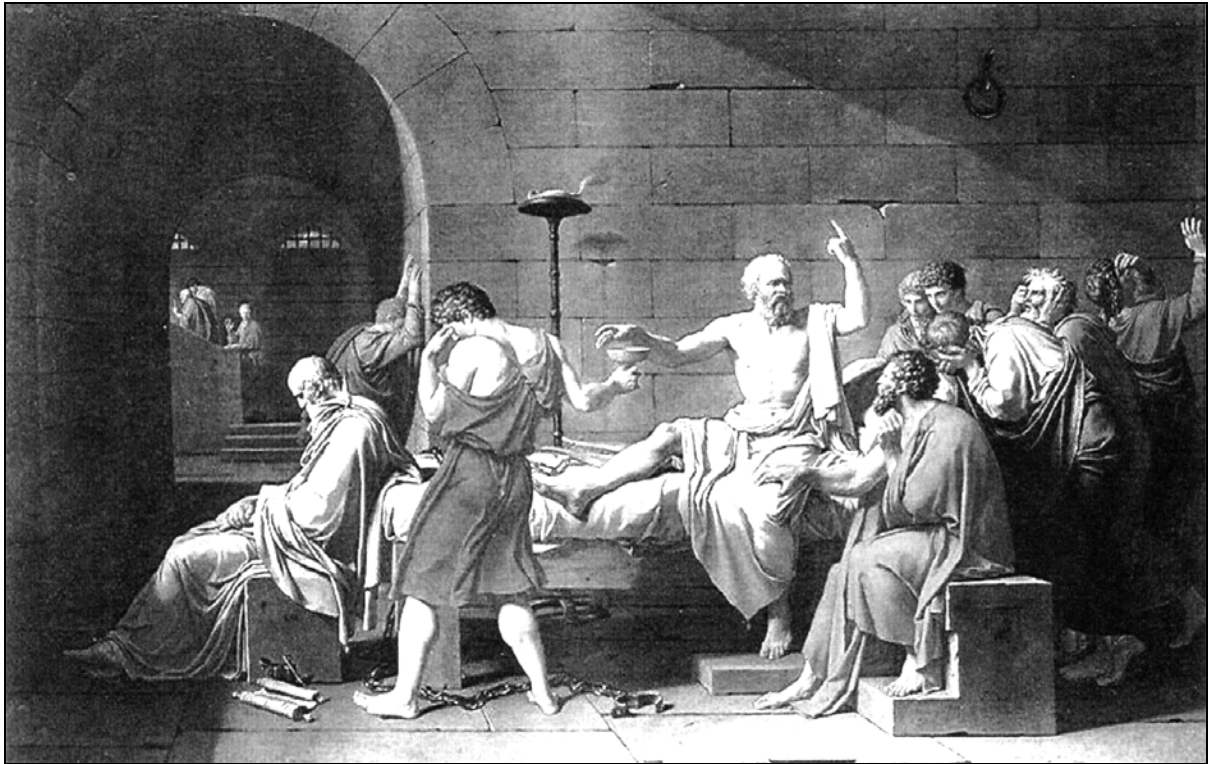
.....

- c) Rzeczywistość istnieje niezależnie od poznającego ją podmiotu.

.....

Zadanie 12. (2 pkt)

Rozpoznaj filozofa zajmującego centralną pozycję na reprodukcji obrazu i wykonaj polecenia.

a) Filozof ten to –

b) Nazwij i scharakteryzuj stanowisko etyczne reprezentowane przez tego filozofa.

Nazwa stanowiska:

Charakterystyka stanowiska:.....

.....
.....

Część II (30 punktów)**Na podstawie tekstu Bertranda Russella wykonaj polecenia.**

W pewnym sensie trzeba przyznać, że nigdy nie zdołamy dowieść istnienia innych rzeczy niż my sami i nasze doznania. Hipoteza, że świat składa się ze mnie, z moich myśli, uczuć i wrażeń, zaś wszystko inne jest zwykłym wymysłem, nie prowadzi do żadnego logicznego absurdu. W marzeniach sennych pojawia się bardzo złożony świat, a jednak po przebudzeniu się stwierdzamy, że była to ułuda. Innymi słowy, okazuje się, że danym zmysłowym ze snu nie odpowiadają takie przedmioty fizyczne, o jakich normalnie na podstawie naszych wrażeń zmysłowych wnioskujemy. [...] Założenie, że całe życie jest snem, w trakcie którego stwarzamy wszystkie napotymane przedmioty, nie jest logicznie niemożliwe. Ale choć nie jest logicznie niemożliwe, to nie ma najmniejszego powodu, aby przypuszczać, że jest prawdziwe. Faktycznie, jako sposób wyjaśniania zdarzeń z naszego własnego życia, ta hipoteza jest mniej prosta od hipotezy zdroworozsądkowej, zgodnie z którą naprawdę istnieją przedmioty od nas niezależne, a ich oddziaływanie jest przyczyną naszych wrażeń.

Łatwo pojąć, w jaki sposób założenie, że naprawdę istnieją przedmioty fizyczne, powiększa prostotę. Jeśli kot pojawia się najpierw w jednej części pokoju, a po chwili w drugiej, to odruchowo zakładamy, że przemieścił się on stąd tam, przechodząc przez ciąg położeń pośrednich. Ale jeśli jest on jedynie zbiorem danych zmysłowych, to nie mógł być w żadnym z tych miejsc, w których go nie widziałem; a zatem musielibyśmy przyjąć, iż w czasie, gdy nie patrzyłem, w ogóle nie istniał, natomiast nagle zaczął istnieć w nowym miejscu. Jeśli kot istnieje niezależnie od tego, czy go widzę, to możemy na podstawie własnych doświadczeń zrozumieć, w jaki sposób głodnieje on między jednym posiłkiem a drugim, ale jeśli kot nie istnieje wtedy, gdy go nie widzę, to dziwne się wydaje, że apetyt w czasie nieistnienia rośnie równie szybko, jak w czasie istnienia. A jeśli kot składa się jedynie z danych zmysłowych, to nie może być głodny, albowiem jedynie mój głód może stanowić moją daną zmysłową. Tak więc, choć zachowanie danych zmysłowych, które w moim odczuciu odpowiadają kotu, wydaje się zupełnie naturalne, jeśli uważa się je za wyraz głodu, to nie sposób go wyjaśnić, jeśli sądzi się, że są to zwykłe ruchy i zmiany barwnych plam, które nie mogą odczuwać głodu, tak jak trójkąt nie może grać w piłkę nożną. [...]

Tak więc zasada prostoty skłania nas do przyjęcia naturalnego poglądu, zgodnie z którym naprawdę istnieją przedmioty inne niż my sami i nasze dane zmysłowe, przedmioty, których istnienie nie zależy od tego, czy my je postrzegamy.

Oczywiście, to nie argumenty pierwotnie doprowadziły nas do wiary w niezależny świat zewnętrzny. Gdy tylko zaczynamy się zastanawiać, już to przekonanie w sobie znajdujemy: można by je nazwać przekonaniem instynktownym. Nigdy byśmy nie zaczęli go kwestionować, gdyby nie fakt, że – w każdym razie w przypadku wzroku – wydajemy się być instynktownie przekonani, iż sama dana zmysłowa jest niezależnym przedmiotem, podczas gdy argumenty wykazują, że ów przedmiot nie może być identyczny z ową daną. To odkrycie – które nie ma w sobie nic paradoksalnego w przypadku smaku, zapachu i dźwięku, a niewiele w przypadku dotyku – nie umniejsza jednak naszej instynktownej wiary w to, że są przedmioty odpowiadające naszym danym zmysłowym. Skoro to przekonanie nie prowadzi do żadnych trudności, a przeciwnie: upraszcza i systematyzuje nasze relacje z naszych doznań, to, jak się wydaje, nie istnieją dobre racje po temu, aby je odrzucać. Możemy zatem przyjąć – choć z odrobiną wątpliwości związanej ze snami – że świat zewnętrzny istnieje naprawdę, a jego istnienie nie całkowicie zależy od tego, czy go nieustannie postrzegamy.

Argument, który doprowadził nas do tego wniosku, nie jest niewątpliwie tak silny, jak byśmy sobie tego życzyli, ale stanowi to typową cechę wielu argumentów filozoficznych, dlatego też warto nieco zastanowić się nad jego charakterem i prawomocnością. Wszelka wiedza, jak widać, opierać się musi na naszych przekonaniach instynktownych, a jeśli je odrzucimy, to nic nie pozostanie.

Źródło: Bertrand Russell, *Problemy filozofii*, Warszawa 1999, rozdział 2, ss. 27-29.

Zadanie 13. (2 pkt)

Sformułuj główny problem rozważany w tekście.

.....

.....

.....

Zadanie 14. (2 pkt)

Dlaczego zdaniem Russella stawianie tego problemu jest uzasadnione?

.....

.....

.....

Zadanie 15. (2 pkt)

Jak nazywane jest w filozofii rozwiązanie tego problemu, które Russell odrzuca?

.....

.....

Zadanie 16. (1 pkt)

Jaki fakt z codziennego życia może stanowić argument na rzecz tego rozwiązania?

.....

.....

.....

Zadanie 17. (4 pkt)

Przedstaw argumenty Russella na rzecz zajmowanego przez niego stanowiska.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18. (4 pkt)

Bertrand Russell powołuje się na zasadę prostoty.

a) Sformułuj tę zasadę.

.....

.....

b) Podaj argument za tą zasadą.

.....

.....

c) Podaj argument przeciw tej zasadzie.

.....

.....

d) Do jakiej dziedziny filozofii należy dyskusja nad zasadą prostoty?

.....

Zadanie 19. (3 pkt)

Czy zdaniem Russella rozum jest wystarczającą podstawą wiedzy?

Uzasadnij swoje stanowisko.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (3 pkt)

Przedstaw argumentację, jaką na rzecz istnienia świata fizycznego podał René Descartes.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 21. (9 pkt)

Porównaj poglądy Russella z poglądami Descartesa na problem ugruntowania wiedzy.
Odpowiedz na pytania:

a) Na czym polega stosowana przez Descartesa metoda filozoficzna, nazywana sceptycyzmem metodologicznym?

.....

.....

.....

b) Czy w przytoczonym tekście Russell stosuje sceptycyzm metodologiczny? Odpowiedź krótko uzasadnij.

.....

.....

.....

c) Do jakich wniosków w swych rozważaniach o możliwości osiągnięcia wiedzy pewnej dochodzi Descartes, a do jakich Russell?

.....

.....

.....

d) Czy Russell jest racjonalistą? Odpowiedź krótko uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS